

levensdrang komen; tot wat heden feit wierd; t. w. tot een van stapel loopen van dit wel klein en onzeewaardig scheepke, maar dat, onder de Souvereiniteit van Koning Jezus gecharterd, toch aan alle haven der wetenschap de vlag wil gaan toonen van „in eigen kring Souverein!”

II.

„Souvereiniteit in eigen kring” zou U voorts de signatuur zijn óók van ons wetenschappelijk bedoelen. — Ook dit vat ik practisch op. Geen afgetrokken schoolsche dorheden, maar beginselvastheid, diepte van inzicht, helderheid van oordeel, i. é. w. geheiligde denkkraft, als weêrstandsmacht tegen wat door overmacht de vrijheid beperken wil in en van ons menschelijk leven.

Vergeet niet, op de vrijheid met een wantrouwend oog neêr te zien, ligt in de neiging van elke Staatsmacht. De verschillende levenskringen kunnen den Staatskring niet missen, want zoomin ruimte ruimte begrenzen kan, begrenst de ééne kring in het zichtbare den anderen, tenzij de Staat hun grens in rechten bepaalt. De Staat is dies de kring der kringen, die alleen onder alle extensief geheel ons menschelijk leven omsluit; en die derhalve in edeler zin (niet voor zichzelf, maar in aller kringen belang) op sterking van zijn arm bedacht, alsnu, met dien gesterkten arm, elk streven dier kringen naar uitzetting en dus naar ruimer erf weêrstaat en poogt te breken. Ook nu weêr. Merk slechts op de teekenen der tijden. Of heeft niet nog Mommsen zelfs, onder het kloeke beeld dat hij van Caesar maalde, het terugkeeren naar de